

Svatí Římského kánonu

Sv. Kornelius, papež a sv. Cyprián, biskup

Naposled jsme v našem cyklu mluvili o papeži Sixtu. Protože historici se dnes domnívají, že jde o druhého papeže toho jména a nikoliv Sixta I., dochází v řadě papežů k chronologické nesrovnalosti. **Sv. Kornelius** (251-253), kterému se budeme věnovat dnes, byl totiž zvolen o šest let dříve než Sixtus II. Krušnou situaci církve v polovině 3. století dobře vystihuje fakt, že do zmíněných šesti let spadají dva další pontifikáty a dokonce jeden vzdoropapež.

Necelé tři roky vlády císaře Decia (249-251) přinesly pro křesťany jednu z nejtěžších zkoušek. Hlubokou krizi římského imperia, oslabovaného výpady barbarů a ekonomickým úpadkem, chtěl tento císař vyřešit politikou restaurace, včetně podpory tradičního římského náboženství. Všem občanům římské říše Decius nařídil obětovat státním božstvům. Kdo tak učinil, obdržel *libellus*, potvrzení o splnění povinnosti. Mezi prvními oběťmi císařského nařízení byl v lednu roku 250 papež Fabián. Jeho mučednická smrt a kruté pronásledování velelo sečkat s volbou nástupce. Teprve když císař odjel na válečné tažení, z kterého se už neměl vrátit, sešlo se v Římě 16 biskupů a v březnu roku 251 zvolilo papežem Kornéliu. Sv. Cyprián z Kartága podotýká, že Kornelia podpořilo „svědectví téměř všeho kléru, hlasování těch, kdo se sešli, příznivý názor starších presbyterů a lidí dobré vůle.“ (sv. Cyprián, *Ep. IV, 24*)

Čas pronásledování ovšem není jen dobou vnitřního růstu a hrdinství mučedníků, ale snadno se stává také dobou vnitřních rozmlísek a rozkolů. Svědčí o tom právě naše období. Zatímco byl papežský stolec neobsazen, prosadil se jako vůdčí osobnost mezi římskými presbytery jistý Novatián. Zklamán tím, že nebyl zvolen papežem, neváhal dát se za takového zvolit skupinou svých přívrženců – a jeho svěcení se stalo počátkem prvního vážného schismatu, které se v církvi vleklo až do 5. století. Větší zmatek než v samotném Římě, kde byla situace poměrně přehledná, způsobily zprávy o dvou papežích ve vzdálenějších provinciích. Již zmíněný kartáginský biskup Cyprián v jednom z listů píše, že předtím, než uznal Kornéliu, poslal do Říma dva biskupy, aby se ujistil o stavu věcí. Po té se jednoznačně postavil za Kornéliu a Novatiánovo schisma odsoudil.

Podpora ze strany sv. Cypriána získala pro Korneliovu stranu stovku afrických biskupů a díky alexandrijskému biskupovi Dionisiovi, se k nim přidali také východní biskupové. V samotné Itálii se papežovi podařilo shromáždit synod šedesáti biskupů. Hlavní problém s přijetím Kornelia vyvstal v syrské Antiochii. Tamní biskup Fabius dával totiž za pravdu Novatiánovi v jedné z hlavních příčin rozkolu. Šlo o přístup k těm, kdo podleli strachu a obětovali pohanským modlám, jak to požadoval Decius. Říkalo se jim *lapsi*, tedy doslova ti, kdo uklouzli, pochybili. Novatiáni hlásali, že takovýto odpad od víry je lidsky neodpuštělný a že stejně jako další těžké hříchy –

vraždu a cizoložství – ho může odpustit jedině Kristus při Posledním soudu.

Kornélius oproti tomu přijal na římském synodu návrh předchozího kartáginského koncilu, že totiž *lapsi*, odpadlíci, mají být po spravedlivém pokání znovu přijati do společenství církve.

Aby přesvědčil pochybuujícího antiochijského biskupa, sepsal papež Kornélius obsáhlý list, ve kterém vysvětluje okolnosti své volby a nelegitimní počínání Novatiána. Popisuje také výsledky římského synodu na podzim roku 251. Právě tento list, citovaný částečně v Eusebiovyh dějinách (*Hist. Eccl.*, VI, 43, 11) obsahuje údaje o římské církvi, ze kterých je možné vytvořit si poměrně přesný obrázek o její podobě v polovině 3. století. Kornelius píše, že ji tvořilo 46 presbyterů, 7 jáhnů, 7 podjáhnů, 42 akolytů, 52 exorcistů, lektorů a ostiariů – totiž kleriků, kteří otvírali a zavírali bránu kostela a pečovali o něj – a dále 1500 vdov a lidí jinak potřebných. Na základě těchto údajů Edward Gibbon odhaduje, že v Římě tehdy mohlo být až 50 tisíc křesťanů.

Císař Trebonianus Gallus, který vystřídal Decia po jeho smrti v bitvě u Abritta, rozpoutal další pronásledování křesťanů. Údajně je obvinil z toho, že zatáhli do Říma mor. Nicméně jediným aktem proti křesťanům, o němž máme zprávy, je právě zatčení papeže Kornelia. Byl vypovězen z Říma a vězněn v *Centumcellae*, v dnešní Civitavecchia, kde zemřel patrně na následky zacházení během transportu – ačkoliv pozdější prameny mluví o popravě. To ovšem nemění nic na tom, že už sv. Cyprián několikrát označuje Kornéliu za mučedníka. Latinský nápis CORNELIUS MARTYR najdeme také v katakombách sv. Kalixta, kam byly tělesné ostatky papeže Kornelia přeneseny na konci 3. století. Snad právě k této translaci se vztahuje zpráva sv. Jeronýma (*De vir. ill.*, 67), podle níž papež Kornélius zemřel týž den jako jeho přítel, sv. Cyprián, totiž 14. září. Protože toho dne církev slaví stávek Povýšení sv. Kříže, připomíná si oba mučedníky pohnutých časů 3. století o dva dny později, 16. září.

Cyprián se narodil kolem roku 210 v severoafrické pohanské rodině. Věnoval se řečnictví, po přijetí křesťanství (246) se stal knězem (248) a od roku 249 byl biskupem v Kartágu v dnešním Tunisku. Ve svých spisech pojednával nejčastěji o církvi a její jednotě a povzbuzoval pronásledované křesťany ke statečnosti. Když severní Afriku sužovaly loupeživé nájezdy barsbarských kmenů a morová nákaza, organizoval duchovní i hmotnou pomoc. Po roce 255 nechtěl uznávat platnost křtu uděleného od heretiků, a proto došlo mezi ním a papežem Štěpánem k určitému napětí. Dříve než došlo k vyřešení sporu, byl za pronásledování 14. září 258 v Kartágu sťat. Jeho ostatky dal Karel Veliký převézt do opatství Campiegne v Lyonu ve Francii.

Podle www.radiovaticana.cz